

פרק ט"ז

יחידה 36 - עקירת דלתות עזה, שמשון ודלילה (א'-כ"ב)

57 ספר שופטים | פרק ט"ז

4. השלימו במחברתכם: האישה השלישית שלקח מפלשתים, שנאמר: "ויאהב אשה... ושמה..."

5. מה ביקשו מדלילה סרני פלשתים (החשובים בהם)?

6. מה רצו הפלשתים להשיג בכך שהבטיחו לדלילה סכום רב של כסף?

7. ארבע פעמים ניסתה דלילה לגלות את סודו של שמשון - במה כוחו גדול ובמה ייאסר?
בפעם הראשונה:
בפעם השנייה:
בפעם השלישית:

8. איך הבינה דלילה כי "הגיד לה את כל לברי?"

ד"ר אומר: אלמלא נקרא שמה דלילה, הייתה דאווה שותקת ודלילה דלילה את כוחו דלילה את לבו, דלילה את מעשיו ושמר כוחו מעליו והגיד לה כל לבו ונתחלקה ממנו רוח הקודש.



56 ספר שופטים | פרק ט"ז

פרק ט"ז

המשך הכיבוש	השופטים הראשונים	מעשי השופטים	השופטים האחרונים	שני מעשים נוראים
א-ב	ב-ג	ד-ה	ו-ז	ח-ט
י-יא	יב-יג	יד-טו	טז-יז	יח-יט
כ-כא	כב-כג	כד-כה	כו-כז	כח-כט

יחידה 36 - עקירת דלתות עזה, שמשון ודלילה (א'-כ"ב)


שאלת חשיבה: מדוע לדעתכם הכתוב מביא את הסיפור של שמשון בעיר עזה?

- היכן לן שמשון באותו הלילה?
- "ויארבו לו כל הלילה" מי ארבו היכן, מדוע, מה תכננו ומתי?
- מה עשה שמשון? מה מיוחד במעשה הזה?

בארי קלים

ד"ר אומר: כנען בעיני לקיטו "חיים" - חבלים וקנים "משמים" - חבלים סבים "שולפית" - קדומת (כנענית) "שם הסוסים" - קיט קו, חידושי הרחיב כותבים בו.

שאלת הפנמה: על אף שמשון ידע שהפלשתים בעזה עלולים לפגוע בו, הוא התגבר על פחדו, האמין בה' ונכנס אל העיר. מכאן שמשון היה גיבור בדברים רבים, גם בהתגברות על פחדים, על אילו דברים אנשים טובים מתגברים? כתבו לפחות שלושה דברים.



הקדמה

יחידת הפסוקים עוסקת בשלושה מקומות שונים בארץ ישראל:

- עזה** - אחת הערים העתיקות בארץ ישראל. היא שוכנת סמוך לים ונבנתה על אדמה חקלאית פורייה. עזה הייתה מוקפת חומה גבוהה, ובה שערי כניסה לעיר.
- חברון** - עיר בנחלת שבט יהודה, אך כיוון שהייתה עיר מקלט (יהושע כ', ז') גרו בה כוהנים ולוויים. הרי חברון הם רצף של הרים היוצרים מעין במת הר גבוהה ואחידה, מירושלים בצפון ועד חברון בדרום.
- נחל שורק** - אחד הנחלים הארוכים בארץ ישראל, המתחיל בהרי ירושלים, עובר באזור העיר בית שמש ונשפך לים התיכון, צפונית לקיבוץ פלמחים. נחל שורק שעליו מדובר בפרקנו נמצא באזור הערים בית שמש, צרעה, אשתאול ועוד.

עיסוק בתכנים המרכזיים

נקודות לדיון

- מדוע שמשון עוקר דווקא את דלתותיה של העיר עזה?
- במה תלוי סוד הנזירות, בכוונת האדם או בשמירת הכללים שאותם נתן ה'?

אפשרויות למענה ולדיון

שמשון מגיע לעיר עזה בגלוי, לאור היום. דבר זה מלמדנו על הביטחון העצמי הרב שלו ועל כך שהוא כלל אינו מפחד מהפלשתים. תושבי העיר חושבים שהם ינצלו את הלילה כדי להרוג את שמשון, אך שמשון חושב מספר צעדים קדימה. הוא עוקר את דלתות העיר ועולה עמן להר אשר משקיף על רצף של הרי חברון.²⁶

מדוע הוא עוקר דווקא את דלתותיה של העיר עזה? ייתכן שהדלתות של העיר מסמלות את הביטחון של תושבי העיר, החשים שהם יכולים להתחבא מאחוריהן. שמשון עוקר את הדלתות, וכעת אין להם שום דרך להתגונן ולהסתתר מפניו.

מפסוק ד' ועד פסוק כ"ב מתחילה שקיעתו של שמשון. כפי שכבר למדנו, שמשון הוא איש בעל פנים רבות ומגוונות. שמשון אוהב אישה פלשתית, דלילה,²⁷ המוליכה אותו שולל ומובילה אותו למלכודת שטומנים לו הפלשתים.

דלילה מעוניינת בכסף הרב שהבטיחו לה סרני פלשתים, והיא מנצלת את אהבתו של שמשון אליה כדי שיגלה לה את סוד הנזירות.

הנזירות אינה תלויה בכוונתו של אדם. לכן, אדם שלא קיים את איסורי הנזירות שקיבל על עצמו, סתר את נזירותו. אם הוא רוצה להמשיך להיות נזיר, עליו לקבל על עצמו נזירות חדשה. כאשר גולחו שערות ראשו של שמשון, למעשה נזירותו הסתיימה, ובזה רוח ה' סרה מעליו והוא איבד את רוח הגבורה ואת האומץ שפעמו בו.

הפלשתים מזדרזים לנקום בשמשון, מנקרים את עיניו ושמים אותו בבית האסורים בעיר עזה. חכמים העירו שפרק זה מתחיל ומסתיים בעיר עזה.

בתחילה הוא הלך אחרי אישה זונה, כלומר אחר התאוות - הצדדים השפלים והנמוכים שבאדם - ובסוף העיר עזה הביאה אותו לידי השפלה נוראה וביזיון מוחלט. במפגש הראשון עם שמשון למדנו שהוא הולך אחר חוש הראייה שמוביל אותו להסתכלות חיצונית, שמביאה אותו ללכת אחר תאוותיו, וכאן הפלשתים מנקרים את עיניו, ולא נותר לו להביט אלא בראייה פנימית ועמוקה על המציאות שהוא נקלע אליה.

פסוק כ"ב מרמז על הבאות. שערות ראשו מתחילות לצמוח ומעידות על האפשרות שכוחותיו ישובו אליו כבראשונה.

26 ייתכן שהפירוש הוא קצת שונה, כך ששמשון עולה עם הדלתות על הרי חברון.

27 הפרשנים (עיין ילקוט מעם לועז שופטים עמ' רז) שואלים מדוע הקב"ה לא הוכיח את שמשון שנשא את דלילה? 1. שמשון לא גייר את דלילה, אך הקב"ה מתנהג עם האדם בדרך שהוא רוצה ללכת בה. לכן כשראה הקב"ה ששמשון נמשך אחר עיניו, עשאו כלי ואמצעי לעשות בו רצונו בלי להכריחו לכך, אלא בזה שהניחו ללכת כפי רצונו. 2. שמשון גייר את דלילה, אבל כוונתה לא הייתה לשם שמים אלא לשם חיתון. גירות זו אינה מושלמת, ואין ראוי היה לשמשון לנהוג כך.

המסרים העולים מן היחידה

1. **שמירת מצוות** - שמשון לא שומר על חוקי הנזירות, ולכן סרה רוח ה' מעליו.
2. **אהבה מקלקלת את השורה** - באהבתו לדלילה, שמשון לא ראה את המלכודת שהיא טומנת לו.
3. **איזהו גיבור הכובש את יצרו** - שמשון היה בעל גבורה פיזית, אך כאשר מדובר בתאוות הוא הלך אחרי מראה העיניים.

הצעות להמחשות ולהרחבות

1. ניתן להביא חפצים שבהם ניסה שמשון להטעות את דלילה (מיתרים דקים לחים, חבלים חדשים).
2. ציירו קומיקס שבו מספר תמונות. הוסיפו בכל תמונה בועת דיבור לכל דמות וכתבו במילים שלכם את דברי הדמות.

יחידה 37 - "תמות נפשי עם פלשתים" (כ"ג-ל"א)

59 ספר שופטים | פרק ט"ז

17. בחרו באחת משתי המשימות הבאות:
 א. כתבו מודעת אבל על שמשון. בהודעה זו תארו בקצרה את חייו ופועלו של שמשון למען עם ישראל.
 ב. בחרו מעשה נבונה של שמשון וציירו אותו במחברותיכם.

בצער רב וביגון קודר




קרן שמשון וצביה בתל אביב


58 ספר שופטים | פרק ט"ז

יחידה 37 - "תמות נפשי עם פלשתים" (כ"ג-ל"א)

9. מדוע נאספו סרני פלשתים?
 10. כתבו את ההבדלים בין מה שאמרו על נפילת שמשון בידם:
 א. סרני פלשתים:
 ב. העם:
 11. מה עשו נשריה לבם טוב כלומר אחרי שזללו וסבאו?
 12. מהיכן למדנו שמשמון היה מוכן למסור נפשו על קידוש השם. חושב שכוח הגבורה מה' יחזור אליו (פסוקים כ"ב-כ"ו)?
 13. מה ביקש שמשון מה' בתפילתו?
 14. כיצד נקם שמשון בפלשתים ומה היו התוצאות?
 15. מי קבר את שמשון והיכן?
 16. תנו כותרת אחרת ליחידה.

באורי מילים

ישיחה - ישיחה בסיסית
 גבורות:
 ישיחה - ישיחה לנשים
 כדרך הישיחה:
 ישיחה (למקום כ"ט) - הסס
 מיוק:
 "עמדי תהוה"
 (פסוק כ"ט) - הנכדדים
 שבאמצעותו של הבניין,
 שדגג טענע קללים.



הקדמה

אליל הפלשתים, דגון - בימי השופטים הייתה בארץ ישראל עבודה זרה לאלים רבים, כגון הבעל והאשרה. הפלשתים עבדו את האל דגון, שהיה אל החקלאות והדגן (ומכאן לקוח שמו). עובדי עבודה זרה היו מקריבים קרבנות לאל שלהם ברוב עם במקדש של אותו אל, ובזה היו משבחים אותו על הצלחותיו. לעתים, חלק מעבודת האל הייתה באמצעי בידור, כגון שירה, ריקודים ומעשי שעשוע למיניהם. בבניית המקדש הושקע ממון רב והוא נבנה בפאר ובהדר, בהתאם לקריטריונים של אותה תקופה. חלק מהמקדשים היו בעלי קומה אחת, וחלקם בעלי מספר קומות.

עיסוק בתכנים המרכזיים

נקודות לדיון

1. מדוע רצו הפלשתים להשפיל את שמשון? מה 'ההפסד' של שמשון ממהלך השפלה זה?
2. ניתן לשוחח על המושג חילול ה', ומה אנו עושים במקרים מסוימים כדי למנוע חילול ה'?
3. מה מבטאת תפילתו של שמשון ברגעי הצרה?

אפשרויות למענה ולדיון

אלפי פלשתים נאספים בבית דגון כדי לשמוח במפלתו של שמשון. באירוע זה הם רוצים להשפיל את שמשון, כפי שהשפיל אותם. הם מעוניינים להשתמש בו ככלי שישעשע אותם.

ה' שלח את שמשון להושיע את ישראל, והשפלת שמשון מהווה חילול ה' גדול ביותר, מכיוון שהשפלת השליח מהווה השפלת המשלח. שמשון מבקש למנוע את חילול ה' שגורמים הפלשתים, ולכן הוא פונה בתפילה לקב"ה שיחזק אותו ויסייע לו. בתפילה קצרה זו מבטא שמשון את חזרתו בתשובה. הוא מבקש מהקב"ה שיחזיר לו את כוחותיו ולו במעט, כדי שיוכל לנקום על חילול ה'.

שמשון מת במלחמה נגד הפלשתים. מותו הפלאי הביא לתחילת מפלתם של הפלשתים, שהסתיימה בימי שאול ודוד, מלכי ישראל.

המסרים העולים מן היחידה

1. **קנאה לה'** - שמשון ראה את חילול שם ה' הנורא שגורמים הפלשתים, ולכן החליט להכות בפלשתים ולעצור את השמחה שלהם.
2. **תפילה בעת צרה** - בתפילתו מבקש שמשון מה' שיעזור לו ברגעי הצרה ויחזיר לו את כוחו כדי לנקום בפלשתים.
3. **מסירות נפש** - שמשון מוסר את נפשו למען עם ישראל, גם אם במעשה זה הוא ימות עם הפלשתים.

הצעות להמחשות ולהרחבות

כתבו תיאור של שיח בין שני ילדים מעם ישראל שדבר מותו של שמשון הגיע אליהם, מה הם יאמרו אחד לשני? מה יספרו על גבורתו של שמשון?